

תרגול 1

1. נתון מרחב מטרי (X, d) . הוכיחו שלכל $x, y \in X$ ו- $A \subseteq X$ מתקיים

$$d(x, A) \leq d(x, y) + d(y, A)$$

הוכחה: נכתוב את הטענה בפירוט:

$$\inf_{a \in A} d(x, a) \leq d(x, y) + \inf_{b \in A} d(y, b)$$

כדי להוכיח ש- $\inf$ גדול או שווה ממשו, צריך להראות את זה לכל איבר עליו הוא רץ. לכן, יהי $b \in A$. נראה ש:

$$\inf_{a \in A} d(x, a) \leq d(x, y) + d(y, b)$$

כדי להוכיח ש- $\inf$ קטן או שווה ממשו, מספיק למצוא דוגמה. נבחר $a:=b$. לפי אי שיוויון המשולש באמת מתקיים:

$$d(x, b) \leq d(x, y) + d(y, b)$$

2. הוכיחו שאיחוד של כמות סופית של קבוצות חסומות הוא חסום.
הוכחה: לפי אינדוקציה, מספיק להראות שהטענה מתקיימת עבור מקרה של שתי קבוצות, כלומר שאם $A, B \subseteq X$ חסומות, אז גם $A \cup B$ חסומה.
אכן, נבחר $a \in A, b \in B$ ונגדיר

$$M := \text{diam } A + d(a, b) + \text{diam } B < \infty.$$

שימו לב שאם אחת הקבוצות ריקה אז הטענה טריוויאלית ולכן אפשר להניח שבחירה כזו היא אפשרית.
כעת נרצה להוכיח ש

$$\text{diam}(A \cup B) := \sup_{x, y \in A \cup B} d(x, y) \leq M.$$

כדי להוכיח ש- $\sup$ קטן או שווה למשו, צריך להראות את זה לכל בחירה של איברים מתאימים.
לכן יהיו $x, y \in A \cup B$. נחלק למקרים.

$$x, y \in A \Rightarrow d(x, y) \leq \text{diam } A \leq M$$

ובצורה דומה

$$x, y \in B \Rightarrow d(x, y) \leq \text{diam } B \leq M$$

$$x \in A, y \in B \Rightarrow d(x, y) \leq d(x, a) + d(a, b) + d(b, y) \leq \text{diam } A + d(a, b) + \text{diam } B = M$$

ובצורה דומה

$$x \in B, y \in A \Rightarrow d(x, y) \leq d(y, a) + d(a, b) + d(x, y) \leq \text{diam } A + d(a, b) + \text{diam } B = M$$

בכל המקרים הוכחנו ש- $\text{diam } A \cup B \leq M < \infty$.

3. גלגול של קבוצת קנטור: נסמן ב- X את אוסף כל הסדרות האינסופיות שאיבריהן שייכים לקבוצה $\{0, 1, \dots, n-1\}$. עבור $w = \{w_i\}_{i \in \mathbb{N}}, u = \{u_i\}_{i \in \mathbb{N}}$ נגדיר

$$\kappa(w, u) := \begin{cases} \min_{i \in \mathbb{N}} \{i \in \mathbb{N} \mid w_i \neq u_i\} & w \neq u \\ \infty & w = u \end{cases}$$

ונגדיר את הפונקציה הבאה $d : X \times X \rightarrow [0, \infty)$ ע"י:

$$d(w, u) = \begin{cases} 0 & x = y \\ p^{-\kappa(w, u)} & x \neq y \end{cases}$$

עבור $p \geq 1$ כלשהו.

(א) הוכיחו כי d היא אולטרה מטריקה על X .

הוכחה: נוכיח רק את אי שיויון המשולש החזק (כי השאר קל). שימו לב שבמבחן אתם תצטרכו להוכיח את כל התנאים אלא אם יגדירו אחרת! נרצה להראות שעבור כל $w = \{w_i\}_{i \in \mathbb{N}}, u = \{u_i\}_{i \in \mathbb{N}}, v = \{v_i\}_{i \in \mathbb{N}}$ מתקיים:

$$d(w, v) \leq \max(d(w, u), d(u, v)).$$

נכתוב את זה באופן מפורש ונקבל:

$$p^{-\kappa(w, v)} \leq \max(p^{-\kappa(w, u)}, p^{-\kappa(u, v)})$$

אם צד שמאל הוא 0 אז זה בפירוש נכון. כדי שצד ימין יהיה אפס צריך להתקיים $w = u = v$ שגורר $d(w, v) = 0$ ויעשה את הטענה נכונה גם כן. לכן, נניח שאף אחד מהצדדים אינו 0 וניקח $\log_p$ של שני הצדדים. שימו לב שזו פונקציה מונוטונית עולה ולכן אי השיויון ופעולת ה- $\max$ נשמרת:

$$-\kappa(w, v) \leq \max(-\kappa(w, u), -\kappa(u, v))$$

נכפיל ב-1 ונקבל

$$k(w, v) \geq \min(k(w, u), k(u, v))$$

בשלילה, נניח שזה לא נכון, כלומר

$$k(w, v) < \min(k(w, u), k(u, v))$$

נסמן $\kappa(w, v) := i$: לפי ההגדרה של κ , מתקיים $w_i = u_i$ וגם $v_i = u_i$. באופן זה נסיק ש- $w_i = v_i$. עם זאת, זה לא הגיוני עם ההגדרה של i - סתירה.
הערה: כאשר $n = 2$, כלומר הסדרות מקבלות ערכים בינאריים, אז X נקרא מרחב קנטור ויסומן כ- C . נתמקד רק בו מעכשיו. לצורכי התרגיל הבא, נסמן גם עבור $n \neq 2$

(ב) חשבו את המרחק בין הסדרה $x_i := i \pmod{2}$ והסדרה $y_i := 0$
פתרון: אם אנחנו מתחילים לספור מ-0 אז די ברור ש- $x_0 = y_0 = 0$ אבל $x_1 \neq y_1$
 ולכן $d(\{x_i\}_{i \in \mathbb{N}}, \{y_i\}_{i \in \mathbb{N}}) = p^{-1}$
 (ג) נגדיר את הקבוצה

$$A := \left\{ \{x_i\}_{i \in \mathbb{N}} \in C \mid \limsup_{i \in \mathbb{N}} \frac{1}{i+1} \sum_{j=0}^i x_j > 0 \right\}$$

חשב את המרחק של הקבוצה הזו מ- $\{y_i\}$ שהוגדרה קודם לכן.
פתרון: נגדיר את הסדרות

$$H_i^j := \begin{cases} 0 & i < j \\ 1 & i \geq j \end{cases}$$

קל לראות שלכל $j \in \mathbb{N}$ מתקיים $\{H_i^j\}_{i \in \mathbb{N}} \in A$. בנוסף, אפשר גם לראות בקלות ש-

$$d(\{y_i\}_{i \in \mathbb{N}}, \{H_i^j\}_{i \in \mathbb{N}}) = p^{-j}.$$

זה נכון לכל $j \in \mathbb{N}$ ולכן

$$0 \leq d(\{y_i\}_{i \in \mathbb{N}}, A) \leq \inf_{j \in \mathbb{N}} d(\{y_i\}_{i \in \mathbb{N}}, \{H_i^j\}_{i \in \mathbb{N}}) \leq \inf_{j \in \mathbb{N}} p^{-j} = 0,$$

בעצם הראנו ש- $d(\{y_i\}_{i \in \mathbb{N}}, A) = 0$.

(ד) אתגר: הוכיחו שאף נקודה במרחב קנטור אינה מבודדת. רמז: אפשר להעזר במשפט מההרצאה.

4. הגדרנו בכיתה את המטריקה ה- p - אדית באופן הבא: עבור $p \in \mathbb{N}$ ראשוני, מגדירים $k(x, y) = \max\{i : p^i \mid (x - y)\}$

$$d_p(x, y) = \begin{cases} 0 & x = y \\ \frac{1}{p^{k(x, y)}} & x \neq y \end{cases}$$

הוכיחו שזו אכן אולטרה-מטריקה. עשו זאת ישירות וגם באמצעות התרגיל הקודם.
הוכחה ישירה: נוכיח רק את אי-שיוויון המשולש החזק. יהיו $a, b, c \in \mathbb{Z}$. נראה ש-

$$d_p(a, c) \leq \max(d_p(a, b), d_p(b, c)).$$

כמו בתרגיל הקודם, אפשר להניח שאף אחד מהאגפים אינו 0.
 נרשום את הנוסחה במפורש:

$$p^{-\kappa(a, c)} \leq \max(p^{-\kappa(a, b)}, p^{-\kappa(b, c)}).$$

כעת נפעיל את אותו הטריק של $\log_p$ וההכפלה ב-1 ונקבל

$$\kappa(a, c) \geq \min(\kappa(a, b), \kappa(b, c)) := i$$

אז לפי הגדרה מתקיים $a - b$ וגם $p^i \mid b - c$ ולכן $p^i \mid (a - b + b - c)$ כלומר $p^i \mid a - c$ לפי הגדרה מתקיים $i \leq \kappa(a, c)$ כמו שרצינו.

הוכחה באמצעות התרגיל הקודם:

נגדיר פונקציה $\varphi: \mathbb{Z} \rightarrow C_p$ על ידי שליחת כל מספר ליצוג שלו בבסיס p בסדר הפוך. לדוגמה במקרה של $z = 6$ ו- $p = 2$ נקבל ש- $\varphi(z) = 011$.

באופן פורמלי, אפשר להציג כל טבעי באופן יחיד כ- $\sum_{i=0}^k a_i p^i$ כאשר $a_i \in \{0, 1, \dots, p-1\}$. נגדיר את φ על ידי

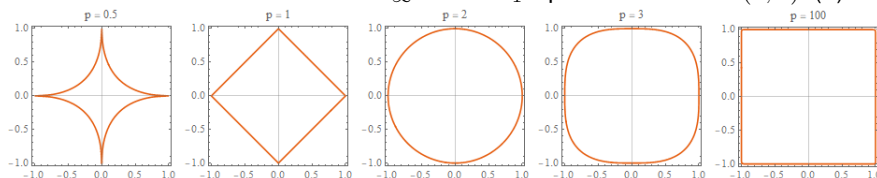
$$\varphi(z) := \begin{cases} a_0 a_1 \dots a_k 000 \dots & z \geq 0 \\ a_0 a_1 \dots a_k (p-1)(p-1)(p-1) \dots & z < 0 \end{cases}$$

קל לראות (תשלימו בעצמכם) שזה שיכון איזומטרי בין $\mathbb{Z}$ ו- C_n שכבר ראינו שהוא אולטרה-מטרי, ולכן כך גם $(\mathbb{Z}, d_p)$.

5. מצאו את הכדורים הבאים

(א) כדור פתוח בקוטר $\frac{\pi}{2}$ על ספרה ברדיוס 1 - בעצם זו בדיוק המיספרה.

(ב) $B(0, 1)$ על $\mathbb{R}$ עם מטריקת d_1 וגם עם d_∞

(ג) $B_{d_3}(0, \frac{2}{5})$ במרחב $(\mathbb{Z}, d_3)$

$$z \in B(0, \frac{2}{5}) \iff d(0, z) \leq \frac{2}{5} \iff k(0, z) \geq 1 \iff 3^1 \mid z$$

$$B(0, \frac{2}{5}) = 3\mathbb{Z}, \text{ כלומר}$$

(ד) אתגר: סווגו את כל הכדורים במרחב ה- p -אדי.

6. למרחב מטרי, הוכיחו או הפריכו את הדברים הבאים:

(א) $y \in B(x, r_2) \iff d(x, y) < r_2 \Rightarrow B(x, r_1) \supseteq B(x, r_2)$ הוכחה: $r_1 > r_2 \Rightarrow d(x, y) < r_2 \Rightarrow d(x, y) < r_1 \iff y \in B(x, r_1)$

(ב) $B(x, 1) = B(x, 2)$ הפרכה: $r_1 > r_2 \Leftarrow B(x, r_1) \supseteq B(x, r_2)$ במרחב דיסקרטי $B(x, 2)$

(ג) $y = 0, x = \frac{1}{4}, r_1 = 1, X = [0, 1]$ הפרכה: $r_1 > r_2 \Leftarrow B(x, r_1) \supseteq B(y, r_2)$ $\frac{1}{3}, r_2 = \frac{1}{2}$

7. הוכיחו שבאולטרמטריקה, כל נקודה בתוך כדור היא המרכז שלו

הוכחה:

נניח ש- $x \in X$, $r \in \mathbb{R}^+$ ו- $y \in B(x, r)$. נראה ש- $B(x, r) = B(y, r)$. נניח ש- $z \in B(x, r)$ נראה ש- $z \in B(y, r)$ לפי אי שיוויון המשולש החזק:

$$d(x, z) \leq \max d(x, y), d(y, z) \leq r$$

לפי הגדרה, $z \in B(x, r)$. ההכלה השנייה דומה.

8. על כל אחת מהסדרות הבאות קבעו אם היא מתכנסת ולאן במטריקה ה- p -אדית

(א) p^n , כן, מתכנסת ל-0

(ב) a^n מתכנס רק אם $a < p$, ובמקרה זה ההתכנסות היא ל-0.

(ג) $n!$ מתכנס ל-0

(ד) $\sum_{i=0}^n p^i$ מתכנס ל- $\frac{1}{1-p}$. שימו לב שרק אם $p = 2$ הגבול הזה קיים בשלמים.

9. מצאו סדרה ב- l_∞ שמתכנסת בכל רכיב אבל לא במטריקה של המרחב

תשובה: נגדיר $\delta_i^j := \begin{cases} 1 & i = j \\ 0 & i \neq j \end{cases}$ ונגדיר $\delta^j := \{\delta_i^j\}_{i \in \mathbb{N}}$. קל לראות שהסדרה הזו שואפת ל-0 בכל איבר אבל לא במטריקה של l_∞ .

10. האם שיכון איזומטרי בין מרחב לעצמו הוא בהכרח על (כלומר איזומטריה)?

תשובה: לא, אפשר לדוגמה לקחת את $X = [0, \infty)$ ואת $f : X \rightarrow X$ שמוגדרת ע"י $f(x) := x + 1$.

אפשר גם לתת דוגמה חסומה, $f : l_\infty \rightarrow l_\infty$ שמוגדרת ע"י $f((x_0, x_1, \dots)) := (0, x_0, x_1, \dots)$ (כלומר פונקציית ההזזה).

(א) אתגר: האם תשובתך תשתנה אם נסתכל רק על קבוצות חסומות ב- $\mathbb{R}^n$ עם המטריקה האוקלידית?